

FULL CATALÀ

Any II ~ Núm. 6

MEXIC, D. F., MARÇ DEL 1942

Exemplar: 50 centaus

Registrado como artículo de segunda clase, en la Administración Principal de Correos de México, D. F., el 20 de Noviembre de 1941

A NOTACIONS

EMPÒRION

Pel Dr. P. BOSCH-GIMPERA

ENCARA no havíem arribat a la frontera, i ja tornaven a apariar les fones de la vella rancúnia. Després de tant de temps d'anar amb compte, de disparar només de llarg a llarg i d'amagat algun sarcasme vergonyant —la guerra tenia unes exigències molt concretes—, assaborien a darrera hora el plaer de l'agressivitat i del rabejament. La terra desolada que anàvem deixant enrera no els feia cap respecte. Miraven els pobles destruïts, els sembrats malmesos, els munts de runes, i deien: "—Catalunya és la culpable. Els catalans no teniu perdó."

Les multituds vençudes, segons les històries, caminen en silenci; no parlen, no gesticulen, no profanen els grans dolors inexpressables. Caminen i callen. Aquest és, potser, el tret més impressionant, diríeu i tot el més noble, de les llargues corrues fugitives. Ells, però, no eren així. La desfeta, l'èxode, la perspectiva de l'exili els encomanava el goig del vituperi, la pruija de fiblar, l'afany d'escometre, i era precisament Catalunya qui s'enduia la part més considerable d'aquest verí. Perduda la guerra, ja no calia anar amb més miraments. I aquest cop coincidien en l'actitud i en el llenguatge el republicà i el comunista, el catòlic i l'anticatòlic, el soldat i el coronel, l'advocat i el camperol, el jove i el vell, tots; i al capdavant de tots, el més capdavanter: l'autor de La velada en Benicarló.

El fet advers que de fa segles governa el nostre país s'ha complagut massa vegades en el joc de fer-nos entrar en un mateix garbuix i d'obligar-nos a dur conjuntament un gros farcell de misèria. No hi hauria gran cosa a dir, car aneu-vos a rebel·lar contra els mals fets, si el repartiment de la càrrega fos més equitatiu i ells i nosaltres anéssim a mitges en les pèrdues, en els retrets, en les acusacions. Donant per admès que la justícia no vol intervenir en aquesta mena de tràngols, caldrà reconèixer que ens escau un destí molt penós: el de fer un gran esmerç de sacrificis sense heur'n mai cap altra paga que una bona embosta de greuges.

Deu tractar-se, evidentment, d'un destí, puix que tot fa creure que no hi ha adob possible ni de l'una banda ni de l'altra. Nosaltres seguirem apellant a l'avinença i a la concòrdia; ells faran, sempre que calgui, la unió sagrada contra Catalunya. Una veu catalana, la veu de Carles Pi i Sunyer, deia no fa gaire de Londres estant: "El nostre desig és entendre'ns amb els demòcrates espanyols per tal de resoldre amicalment els problemes que ens són comuns". Tots sabem bé prou com respiren a l'exili aquests demòcrates amb els quals ens hem d'entendre. Yo no me sumaré por nada a nada que quebrante la unidad de España, ha escrit Prieto. I els seus companys de partit —el Partido Socialista Obrero Español— s'han afanyat a declarar en llur portanveu de Mèxic "que el replante-

jament del plet català representa, en aquesta hora de dol nacional, una veritable traïció." No cal dir que tots els altres sectors polítics s'expressen per l'estil; habitualment desavinguts —molt més que nosaltres—, saben posar-se d'acord cada cop que el nom de Catalunya els fereix l'orella.

Bo serà no fer-se massa il·lusions per aquest cantó. La sort de Catalunya s'ha de cercar, evidentment, per uns altres camins; sobretot pel camí, encara no prou fressat avui, d'una catalanitat irreductible.

MENTRESTANT el món entra lentament en el cercle de foc d'aquesta primavera, que molts investeixen d'un poder terrible i decisiu. Quan el sol escalfi una mica més, la sang dels homes s'afegirà a les grans torrentades del desglac. Enfront d'això, un grapat d'esperances: cal la catàstrofe perquè els pobles siguin demà més lliures i més venturosos, perquè els infants puguin tornar a somriure, perquè el treball dels homes sigui més fecund i més joiós. Es pensa molt en el benestar, avui encara tan hipotètic, de la humanitat futura; no es pensa gaire —potser perquè tothom en participa d'una manera o altra— en la immensa tragèdia actual que l'ha de fer possible. No és, doncs, massa estrany que algú pugui comentar en aquests moments, amb una fina lleugeresa de bon to, la mort dramàtica de Stephan Zweig. L'any 17, l'any 18 també es parlava amb èmfasi de la humanitat futura; però no gaire més tard Rémarque dedicava el seu Res de nou a l'Oest a tota una generació engolida per la guerra, sense excloure'n ni tan sols els sortosos que s'havien salvat de la metralla. Stephan Zweig, ¿què fa sinó ratificar amb el sacrifici voluntari de la seva vida aquelles terribles paraules de l'escriptor alemany? "S'ha trencat per sempre algun ressort essencial dins de nosaltres", escriu en un llibre un sobrevivent de la guerra franquista. Avui poden dir això mateix milers i milers d'homes, que formen les grans multituds sense pàtria.

La mort de Stephan Zweig és, més que altra cosa, un símptoma. La maltempada s'ho emporta tot; àdhuc els valors que donaven a l'època un major prestigi. Els qui vindran darrera de nosaltres tindran feina llarga. Feina a refer, a construir, sobretot; feina pesada.—PERE MATALONGA.

La necessitat de procedir a una reorganització de les tasques del FULL CATALÀ ha motivat el petit retard amb què apareix el present número.

El nou endegament permetrà una considerable ampliació de les nostres activitats, l'abast de les quals aviat donarem a conèixer.

BOSCH-GIMPERA

CATALUNYA deu la seva incorporació a la gran civilització mediterrània a haver estat colonitzada pels grecs. Fins a començ del segle vi abans de Crist la nostra terra restava inclosa en el llunyà Occident i en el món nebulós de les

faules. Es sabia que els fenicis hi havien trobat la terra de promissió dels minerals, o poc més. Però aviat el misteri s'esvaí; i els focs, els grans exploradors de l'Antiguitat, aconseguiren arribar a Tartessos, la font de la riquesa andalusa, i fundar-hi colònies, quan ja en tenien una a Marsella; i des de llavors el Mediterrani occidental devingué un llac focu. Les naus que seguien la costa de la península de Marsella a Tartessos cercaren un refugi contra la tramuntana al golf de Roses; i en una petita illa, avui unida a la terra on hi ha el poble de Sant Martí d'Empúries, establiren una petita estació, la Paleòpolis o ciutat vella, vers el 550. Però en ple desenvolupament de les seves empreses i de la seva política, la metròpoli de Focea es veié destruïda pels perses; calgué que els seus habitants emigressin en massa, i es refugiessin a una colònia que tenien a Còrsega: Alàlia. Al cap de cinc anys degueren deixar-la, perquè el nou poder marítim dels cartaginesos i dels etruscs, malgrat el triomf dels grecs en un gran combat naval prop

Tors d'Afrodita d'estil praxitellià. Principis del segle III abans de Crist